

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY
(anonymizovaný opis)

Vrchní soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Romana Horáčka, Ph.D., a soudců Mgr. Michala Výtiska a JUDr. Blanky Trávníkové ve věci

žalobkyně: Aliance pro rodinu, z.s., IČO 72088061
sídlem Platněřská 191/4, 110 00 Praha 1
zastoupená advokátem JUDr. [jméno] [příjmení], Ph.D.
sídlem Na Podkovce 281/10, 147 00 Praha 4

proti

žalované: [osobní údaje žalované]
bytem [adresa]
zastoupená advokátem Mgr. [jméno] [příjmení]
sídlem Rubešova 83/10, 120 00 Praha 2

o ochranu pověsti k odvolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 16. 1. 2024, č. j. 12 Cm 21/2023-83

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně se potvrzuje.
- II. Žalobkyně je povinna zaplatit žalované náhradu nákladů odvolacího řízení ve výši 6 776 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám advokáta žalované.

Odůvodnění:

1. Městský soud v Praze předmětným rozsudkem zamítl žalobu s návrhem na uložení povinnosti žalované zdržet se dalšího šíření nepravdivých difamačních výroků na stranu žalobkyně, že šíří Putinův hlas v Evropě a že je financována Ruskou federací (výrok I.). Dále zamítl žalobu o uložení povinnosti žalované odstranit ze svého facebookového profilu, „[jméno] [příjmení] – místopředsdkyně Sněmovny“ příspěvek ze dne 2. června 2022 obsahující sestřih televizního pořadu 360° pořádaného [jméno] [příjmení], jehož se zúčastnila, vysílaného dne 1. června 2022 televizí CNN Prima News, a který je nadepsán, „Tak prý cupuju středověkou Aliancí pro rodinu 😊“. A přitom jsem se jednoduše zeptala: Kdo vás platí?, (výrok II.). Soud prvního stupně také zamítl žalobu s návrhem na uložení povinnosti žalované formulovat písemné zpětvzetí svých nepravdivých tvrzení a zaslat je žalobkyni do sedmi dnů od nabytí právní moci tohoto rozsudku a zároveň je v této lhůtě zveřejnit na svém facebookovém profilu, „[jméno] [příjmení] – místopředsdkyně Sněmovny“ po dobu 30 dnů v tomto znění, „Dne 1. června 2022 jsem se zúčastnila v televizi CNN Prima News v pořadu 360° pořádaném [jméno] [příjmení] debaty s Mgr. [jméno] [jméno], místopředsdou Aliance pro rodinu, z.s., a dne 2. června 2022 jsem na svém facebookovém profilu, „[jméno] [příjmení] – místopředsdkyně Sněmovny“ zveřejnila příspěvek obsahující sestřih uvedeného televizního pořadu 360° vysílaného televizí CNN Prima News, v němž jsem nepravdivě tvrdila, že Aliance pro rodinu, z.s. šíří Putinův hlas v Evropě a že jsou financováni Ruskou federací. Tato tvrzení jsou nepravdivá a zasáhla do dobré pověsti zapsaného spolku Aliance pro rodinu.“ (výrok III.) O náhradě nákladů řízení rozhodl soud prvního stupně tak, že žalobkyni uložil zaplatit žalované 16 940 Kč (výrok IV.).

2. Žalobkyně se svou žalobou podanou dne 20. 4. 2023 domáhala nároků výše uvedených s odůvodněním, že je spolkem založeným za účelem všestranné podpory rodiny založené na manželství muže a ženy. Dne 1. 6. 2022 se žalovaná jako místopředsdkyně Poslanecké sněmovny a poslaneckého klubu České pirátské strany zúčastnila pořadu 360o [jméno] [příjmení], vysílaného televizní stanicí CNN Prima News, v němž debatovala s místopředsdou žalobkyně Mgr. [jméno] [jméno]. V rámci debaty žalovaná pronesla, že spolky jako žalobkyně reprezentují, „Putinův hlas v Evropě“, že na spolky spjaté s žalobkyní (jmenovitě Ordo iuris) v posledních letech přiteklo do Evropy čtyři a půl miliardy korun, že není jasné, a žalovanou by to velice zajímalo,

kdo ve skutečnosti stojí za financováním žalobkyně a protipotrátových agend, ve skutečnosti namířených proti českým rodinám, a že žalobkyně rétorikou svého místopředsedy zastírá, že jí jde ve skutečnosti o omezování práv a o to, aby se Česko přiblížilo spíše Kremlu než svobodnému světu. Následujícího dne žalovaná na svém facebookovém profilu uveřejnila sestřih pořadu doprovázený slovy: „Tak prý cupuju středověkou Aliancí pro rodinu (usmívající se emotikon). A přitom jsem se jednoduše zeptala: „Kdo vás platí?“. Pochybnosti žalované o financování žalobce po odvysílání debatního pořadu převzala další média (například deník Blesk), jež na základě toho začala poukazovat na propojení žalobkyně s Kremlm. Výroky, které žalovaná o financování žalobkyně ve veřejném prostoru rozšiřuje, se nicméně podle žalobkyně nezakládají na pravdě.

3. Žalovaná navrhla žalobu jako nedůvodnou zamítnout. Výrok, který v rámci debatního pořadu pronesla, je hodnotícím soudem, vyjadřujícím politováníhodnou míru shody mezi hodnotami zastávanými žalobkyní a ruským prezidentem Vladimírem Putinem. Žalobkyně je osobou veřejného zájmu (vlivnou lobbistickou organizací), měla by být proto schopna strpět větší než běžnou míru kritiky. Na kritiku vznesenou žalovanou navíc mohla reagovat v dalším průběhu pořadu, což také učinila. Konečně, žalovaná popřela, že by kdy z jejích úst zaznělo, že je žalobkyně financována Ruskou federací.

4. Soud prvního stupně v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že po provedeném dokazování dospěl ke skutkovému závěru, že žalobkyně se dne 1. 6. 2022 prostřednictvím svého místopředsedy Mgr. [jméno] [jméno] účastnila společně s žalovanou televizního pořadu 360o vysílaného televizí

CNN Prima News, kde v části týkající se manželství pro všechny pronesla: „Tyhle spolky, jako je zastupujete například vy, reprezentují bohužel Putinův hlas v Evropě. Na spolky s vámi úzce spojené šly čtyři a půl miliardy korun do Evropy v posledních letech, čtyři a půl miliardy. A vy spolupracujete třeba s polským Ordo iuris a s dalšími, které tyto peníze obdrželi. Tohle je strašně důležitá věc. Bohužel není vůbec jasné, kdo financuje vás, agendy protipotrátové, ve skutečnosti proti rodinám v naší zemi, a to, že vy ve finále zastíráte nějakou rétoriku, to, že vám jde o omezování práv a o to, abychom byli spíše blíže Kremlu než svobodnému světu. Mě velice zajímá, kdo vás platí?“ 4,5 miliardy z Kremlu do Evropy přiteklo.“ Ještě v průběhu pořadu místopředseda žalobkyně tvrzení žalované dementoval. Následujícího dne žalovaná na svém facebookovém profilu, [jméno] [příjmení] – místopředsedkyně sněmovny“ zveřejnila příspěvek s nadpisem

„Tak prý cupuju středověkou Alianci pro rodinu 😊. A přitom jsem se jednoduše zeptala: Kdo vás platí?“, obsahujícím sestřih televizního pořadu 360o. Žalobkyně je ve shodě s ruským prezidentem Vladimírem Putinem v názorech na manželství založené výhradně na svazku muže a ženy, osvojování dětí stejnopohlavními páry a genderovou problematiku.

5. Soud prvního stupně zkoumal dvě části žalobou namítaných výroků, tedy tvrzení, že žalobkyně šíří Putinův hlas v Evropě“ a, že je financována Ruskou federací“. Pokud se jedná o tvrzení

„že žalobkyně šíří Putinův hlas v Evropě“, pak žalovaná pronesla na stranu žalobkyně „že reprezentuje bohužel Putinův hlas v Evropě“ soud má za to, že toto tvrzení pronesené v pořadu 360o mělo povahu hodnotícího soudu. Nejednalo se totiž o konstatování faktu, neb žalovaná zjevně slova myslela v nadsázce a přirovnání a podstatou sdělení nebylo, že by žalobkyně například reálně přenášela hlas Vladimíra Putina. Jednalo se o subjektivní úsudek žalované, tedy o hodnocení výroků žalobkyně týkající se problematiky „manželství pro všechny“. Spojení „hlas Putina“ vykazuje prvky nadsázky a má výrazně zkratkovitý (zjednodušující) charakter. Cílem použití tohoto spojení zjevně bylo poukázat na to, že myšlenky, které v rámci veřejné debaty o problematice manželství osob stejného pohlaví hlásá žalobkyně, se v celé řadě bodů shodují

s hodnotami prosazovanými ruským prezidentem Vladimírem Putinem, když v řízení byla tato názorová shoda prokázána. Hodnocení názorů žalobkyně žalovanou bylo tedy podle soudu vystavěno na dostatečném skutkovém základě.

6. Další namítaná část projevu pak bylo tvrzení, že žalobkyně je financována Ruskou federací“. Soud prvního stupně uvedl, že byt' žalobkyně žádala, aby soud uložil žalované povinnost zdržet se tohoto tvrzení, z provedeného dokazování a ostatně i ze skutkového stavu vylíčeného žalobkyní plyne, že žalovaná žádné takové tvrzení nepronesla. Soud pak může činit závěry o povaze výroku pouze v případě, kdy namítané tvrzení bylo ve veřejném prostoru proneseno. V daném případě zaznělo, „Na spolky s vámi úzce spojené šly čtyři a půl miliardy korun do Evropy v posledních letech, čtyři a půl miliardy. A vy spolupracujete třeba s polským Ordo iuris a s dalšími, které tyto peníze obdrželi. Tohle je strašně důležitá věc. Bohužel není vůbec jasné, kdo financuje vás, agendy protipotrátové, ve skutečnosti proti rodinám v naší zemi, a to, že vy ve finále zastíráte nějakou rétoriku, to, že vám jde o omezování práv a o to, abychom byli spíše blíže Kremlu než svobodnému světu. Mě velice zajímá, kdo vás platí? 4,5 miliardy z Kremlu do Evropy přiteklo.“. Projev samotný je chaotický a poněkud zmatený. Jelikož žalobkyně ale vymezila, že dle ní zasahující je část týkající se jejího financování, soud prvního stupně zkoumal tuto část projevu. Namítaná část projevu je kombinací skutkových tvrzení a hodnotících soudů. Skutková tvrzení ale nejsou pronášena o žalobkyni, ale o jiných spolcích, konkrétně pak Ordo iuris a jakýchsi, dalších“, které dle žalované obdržely 4,5 mld korun, tedy tímto nemohlo být zasaženo do práv žalobkyně. Další část projevu obsahuje skutkové tvrzení, že s Ordo iuris a jakými, dalšími“ spolky

žalobkyně spolupracuje, ale ohledně tohoto skutkového tvrzení žalobkyně nepravdivost ani zásah nenamítala. Dále pak zazněla část poněkud zmatečná, z níž lze dovodit kritiku názorů žalobkyně (to nebylo ze strany žalobkyně napadáno) a otázka, kdo žalobkyni financuje. Kritika žalované se tedy vymezovala vůči nejasnému původu zdrojů financování žalobkyně (ostatně, sama žalobkyně potvrdila, že původ finančních prostředků vynakládaných na svůj provoz odmítá rozkrýt s poukazem na ochranu svých podporovatelů). Zároveň dala žalovaná jednoznačně najevo, že na zodpovězení otázek týkajících se financování žalobkyně je třeba trvat tím spíše, pokud žalovaná má za to, že z Ruska do Evropy směřuje tok peněžních prostředků, jež mají sloužit právě k podpoře nejrozličnějších spolků zapojujících se do veřejné debaty a v této debatě podporují ty samé hodnoty, jako podporuje ruský režim (provedeným dokazováním bylo zjištěno, že média skutečně poukazují na možné vazby některých evropských spolků na „ruské peníze“). Z kontextu je zřejmý apel na odkrytí zdrojů financování žalobkyně. Soud prvního stupně poukázal na to, že tvrzení,

že by byla žalobkyně skutečně financována ruským režimem, v televizní debatě ani v následném příspěvku na sociální síti Facebook nezaznělo (a opak se nepodává ani ze skutkového stavu tvrzeného žalobkyní). Takto byly výroky žalované interpretovány až diváky debaty nebo čtenáři navazujících mediálních výstupů. Soud sdělení žalované chápe tak, že byť bylo vyjádřeno vskutku neprofesionálně, směřovalo na odkrytí zdrojů financování žalobkyně.

7. Dále se soud prvního stupně zabýval formou a obsahem kritiky a dalšími okolnostmi jejího výkonu. Projev žalované byl na jednu stranu poměrně expresivní, s cílem zaujmout v daný okamžik pozornost posluchačů, na druhou stranu se však nejednalo o výroky jakkoli vulgární nebo přehnaně urážlivé. Odkaz na Rusko, Kreml či Vladimíra Putina pak není bezdůvodný a mimoběžný,

ale vychází z prokázaného skutkového stavu, kdy je zde vysoká míra názorové shody. Skutečnost, že výroky byly pronášeny v době invaze Ruska na Ukrajinu na tomto nemůže ničeho změnit. Dále je třeba vzít v potaz, že projev žalované zjevně nebyl dopředu připravený (nejednalo se například o čtený projev či nějaký dlouhodobě formulovaný dopis), přesněji řečeno mohl být připraven názor, a i nastolení tématu financování žalobkyně, ale forma a obsah výroků jasně naznačují,

že konkrétní slova byla spíše spontánní reakcí ve studiu na průběh debaty, názory žalobkyně a aktuálně probírané téma („manželství pro všechny“). Na slova vyřčená žalovanou je třeba nahlížet jako na projev názorové opozice vůči postojům reprezentovaným k tomuto tématu žalobkyní. Navíc je třeba zohlednit i to, že zazněla v debatním pořadu, který je ze své podstaty založen na přímé konfrontaci účastníků, a žalobkyně tedy měla možnost na tato slova bezprostředně reagovat. Ostatně, v řízení bylo prokázáno (a mezi účastníky bylo nesporné), že místopředseda žalobkyně výroky žalované ještě v průběhu debaty dementoval, tedy na ně reagoval. Žalobkyně by navíc měla být schopna strpět vyšší než běžnou míru kritiky, vzhledem k tomu, že je spolkem vystupujícím ve veřejném prostoru a že svou činností přispívá k řešení závažných celospolečenských témat, jakými je například problematika rodinného života a manželství, a touto činností do značné míry ovlivňuje i tuzemskou politickou reprezentaci, ať již tím, že se účastní debatního pořadu věnujícího se daným tématům, nebo tím, že se vyjadřuje k připravované právní úpravě (usiluje o zachování stávajícího právního stavu). To platí tím spíše, týká-li se kritika způsobu jejího financování. Dle závěrů soudu prvního stupně tak zásah do pověsti žalobkyně nedosáhl potřebné intenzity pro to, aby byl odůvodněn soudní zásah.

8. Nad uvedené soud prvního stupně doplnil, že požadavku žalobkyně na „zpětvzetí nepravdivých tvrzení“ není možné vyhovět s odkazem na závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 23 Cdo 327/2021, uveřejněném pod č. 66/2022 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, dle něhož nárok na náhradu nemajetkové újmy způsobené

neoprávněným zásahem do pověsti právnické osoby postrádá zákonný podklad, když nárok je v popsané části nárokem na náhradu nemajetkové újmy.

9. O náhradě nákladů řízení rozhodl soud prvního stupně podle § 151 ve spojení s § 142 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen o. s. ř.) a ve věci plně úspěšně žalované přiznal na náhradě těchto nákladů 16 940 Kč.

10. Proti rozsudku v plném rozsahu podala žalobkyně včasné odvolání, v němž namítla nesprávnost závěrů soudu prvního stupně. K výkladu soudu prvního stupně žalobkyně uvedla ohledně výroku žalované na adresu žalobkyně, že je Putinovým hlasem v Evropě, že pojem hlas je výrazem polysémantickým a jeho významem je také, projev něčího mínění, názoru či postoje. Pokud

o někom tedy prohlásíme, že je Putinovým hlasem, znamená to, že ho považujeme za mluvčího a nositele Putinových názorů. Byť žalobkyně považuje svobodu projevu za hodnotu vysokého významu, výroky žalované vůči ní dosáhly takové intenzity, že je třeba je považovat za neoprávněné. Žalobkyně akcentovala, že žalovaná dále doplnila ve svém namítaném projevu na adresu žalobkyně, že, zastíráte nějakou rétorikou to, že vám jde právě o omezování práv a to, abychom byli spíše blíže Kremlu, než svobodnému světu nebo, vy jste součástí Putinovy rétoriky. Účelem projevu žalované nebylo jen prosté sdělení, ale dehonestace žalobkyně, která bude vykreslena jako někdo, kdo souzní s politikou prezidenta Putina a nějakým způsobem prosazuje jeho vidění světa, nějak s ním spolupracuje nebo má stejné cíle jako on, anebo že hájí politické zájmy putinovského ruského režimu. Toto sdělení přitom bylo proneseno v době zuřící útočné války vedené Ruskem na Ukrajině, tedy v době, kdy vysocí ústavní činitelé běžně Putina označují za diktátora, totalitáře nebo válečného zločince, přirovnávají jej k Hitlerovi nebo Stalinovi a proruský narativ je synonymem vlastizrady, což je notorií a lze samozřejmě dokumentovat tiskem.

11. Kritika žalobkyně tak překročila meze přijatelnosti, když je založena na osobních urážkách bez adekvátního vztahu ke kritizované skutečnosti a její forma zjevně překračuje meze slušnosti, a to i například dle závěrů nálezu Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2014, sp. zn. IV. ÚS 1511/13. Jakkoli žalobkyně ví, že Vladimír Putin má určitý názor na povahu manželství, nelze z toho vyvozovat dojem nějaké politické shody mezi ní a putinovským režimem. Takový postoj by mohl vést k celé řadě absurdních závěrů, kdy například Polsko, jež intenzivně podporuje Ukrajinu, by bylo Putinovým hlasem v Evropě. Být Putinovým hlasem znamená být nástrojem jeho propagandy, souznít s jeho politikou a propagovat ji. Takové přirovnání vybočuje z mezí přijatelnosti, je nepřiměřeně expresivní a vulgární. Dle judikatury Ústavního soudu musí existovat určitá míra proporcionality mezi intenzitou kritiky a povahou kritizované skutečnosti, kdy například Ústavní soud nepovažuje za přiměřené, označování názorových oponentů za nacisty v jeho nálezu ze dne 6. 2. 2023, sp. zn. III. ÚS 771/22. V nálezu ze dne 10. 7. 1997, sp. zn. III. ÚS 359/96 obdobně Ústavní soud kritizoval upřednostňování silných výrazů před prací s fakty a jako neoprávněné shledal výroky označující názorového protivníka za, podvodníka, kriminálního a někoho, kdo okradl náš stát.

12. Označení za Putinův hlas naznačuje, že žalobkyně agresivní válečnou politiku schvaluje nebo že existuje vnitřní vazba mezi jejím názorem na manželství a výkonem politiky putinovského režimu. Expresivitu vyjádření žalované je v tom, že přirovnává žalobkyni jako instituci ke strůjci válečného konfliktu. Vulgaritu v projevu lze spatřovat v tom, že ze jména V. Putina se ve veřejném prostoru stala nadávka. Nepřípustnost výroku je založena také tím, že nastoluje nepřiměřenou

a klamavou analogii, kdy z toho, že Vladimír Putin i žalobkyně chápou manželství jako svazek muže a ženy je dovozováno, že je žalobkyně hlasem Vladimíra Putina, a tedy hlasem obhajujícím vojenské napadení Ukrajiny, válečné zločiny, manipulaci voleb, potlačování základních práv a svobod. Jedná se o nekorektní argumentaci, kdy není naplněn ani základní předpoklad přípustnosti hodnotového soudu, který je třeba vystavět na dostatečném skutkovém základu, ale

zde je založen na nerelevantním kritériu. Navíc je také vedena úmyslem žalované vyjadřovat se o žalobkyni dehonestujícím způsobem, urazit ji, poškodit její pověst, snížit její vážnost, a tak ji ve veřejném prostoru delegitimizovat. O dehonestujícím potenciálu výroků žalované svědčí také reakce veřejnosti na rozsudek soudu prvního stupně, které žalobkyně doložila ze sociálních sítí.

13. Žalovaná navíc ve svých vyjádřeních dále pokračuje a intenzita jejího útoku se zvyšuje, když nyní poukázala na velmi podobnou rétoriku putinovského režimu a žalobkyně v oblasti práv dětí a sexuálních menšin. Na svém webu žalovaná stupňuje zpochybňování financování žalobkyně, když žalobkyně drtivou většinu darů získává formou veřejné sbírky, která je oficiálně nahlášena a je předmětem každoroční kontroly Magistrátu hl. m. Prahy. Přitom tvrzení žalované má na žalobkyni, která žije jen ze svých dárců vážné dopady.

14. Rovněž nesprávný je závěr soudu prvního stupně, že nelze vyhovět požadavku na „zpětvzetí nepravdivých tvrzení“ pro rozpor se závěry Nejvyššího soudu uvedenými v jeho rozsudku ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 23 Cdo 327/2021, neboť žalobkyně takto uplatnila odstraňovací, nikoli satisfakční nárok.

15. Soud prvního stupně hodnotil výroky žalované pouze izolovaně a ryze gramaticky, aniž by bral v úvahu celkové vyznění výroků žalované. Tyto výroky je však třeba chápat tak, jak je chápala veřejnost, již také byly určeny. Žalovaná přitom nepronesla namítané výroky pouze v televizní debatě, ale také v rozhovoru pro Epicentrum na [webová adresa] ze 7. 6. 2022, kdy uvedla, že žalobkyně dostává peníze právě i z okolí Kremlu, je to zdokladované z veřejných zdrojů a jde o značné částky.

16. Žalovaná navrhla potvrzení rozsudku soudu prvního stupně. Žalovaná zdůraznila, že soud prvního stupně zjistil, že podstatná názorová shoda ruského prezidenta s postoji žalobkyně skutečně existuje, a tak hodnotící soud je postaven na pravdivé informaci, a tedy i potřebném skutkovém základu. Žalovaná považuje agendu žalobkyně za nedůvodně a nespravedlivě omezující vůči podstatné části české populace, a objektivně bližší současnému ruskému režimu než svobodnějšímu a kulturně i ekonomicky nesrovnatelně vyspělejšímu západnímu světu. Tento hodnotící soud

je opět založen na potřebném skutkovém základě. Projev žalované nelze považovat ani za nepřiměřeně expresivní či vulgární. Žalovaná rozhodně nepřirovnává žalobkyni jako instituci k strůjci válečného konfliktu, válečnému zločinci a diktátorovi, jak tvrdí žalobkyně. Námitky vulgarity kvůli použití jména prezidenta Ruské federace považuje žalovaná za absurdní. Žalobkyně se v tomto řízení snaží dosáhnout toho, aby nikdo, ani představitelka politické strany, nemohl veřejně poukazovat na podstatnou názorovou shodu žalobkyně s V. Putinem v otázkách práv sexuálních menšin. Žalovaná považuje snahu žalobkyně za nepřijatelnou. Strategie žalobkyně dle žalované odpovídá fenoménu tzv. SLAPP žalob, které lze v pojetí Ministerstva spravedlnosti, charakterizovat jako zneužívající či zjevně neopodstatněné žaloby proti novinářům a obráncům lidských práv, které mají těmto osobám zabránit ve vyjadřování a sdělování názorů či informací k otázkám veřejného zájmu“. Prosazování určitých agend putinovským režimem na území Evropské unie mimo jiné prostřednictvím různých spolků je zásadní otázkou veřejného zájmu. Žalobkyně tak zneužívá skutečnost válečného konfliktu na Ukrajině k tomu, aby umlčela žalovanou. Žalobkyně je všeobecně považována za jeden z ultrakonzervativních subjektů, v jejichž pojetí takzvaná ochrana tradiční rodiny znamená především snahu zabránit rozšiřování práv

a zlepšení postavení žen ve společnosti. Režim V. Putina dlouhodobě pomáhá masivně financovat činnost různých organizací působících v Evropské unii, které chápou manželství jako svazek muže a ženy. Žalované není známý žádný jiný státní režim, který by takovou agendu masivně financoval. Rovněž správné jsou závěry soudu prvního stupně ohledně tvrzení, že jsou nepřipadná tvrzení, že je žalobkyně financována ruským režimem. Žalobkyni napadený projev žalované

se netýkal přímo žalobkyně, ale souhrnně evropských spolků se stejnými nebo obdobnými postoji jako zastává žalobkyně a se kterými žalobkyně spolupracuje. Některé z těchto spolků přitom skutečně obdržely peníze z ruských zdrojů, zejména jde o polský spolek Ordo Iuris. I na stránkách [webová adresa] byl uveden výrok žalované, že výrok o financování z okolí Kremlu se netýká přímo žalobkyně, ale jiných organizací se souznějícími idejemi.

17. Odvolací soud přezkoumal z podnětu podaného odvolání napadený rozsudek včetně řízení, které jeho vydání předcházelo (§ 212, § 212a odst. 1, 5 o. s. ř.), a dospěl k závěru, že odvolání žalobkyně není důvodné.

18. V tomto řízení bylo mezi účastníky sporu nesporné, jak správně konstatoval soud prvního stupně, že žalobkyně se dne 1. 6. 2022 prostřednictvím svého místopředsedy Mgr. [jméno] [jméno] účastnila společně s žalovanou televizního pořadu 360o vysílaného televizí CNN Prima News, kde v části týkající se manželství pro všechny pronesla: „Tyhle spolky, jako je zastupujete například vy, reprezentují bohužel Putinův hlas v Evropě. Na spolky s vámi úzce spojené šly čtyři a půl miliardy korun do Evropy v posledních letech, čtyři a půl miliardy. A vy spolupracujete třeba s polským Ordo Iuris a s dalšími, které tyto peníze obdrželi. Tohle je strašně důležitá věc. Bohužel není vůbec jasné, kdo financuje vás, agendy protipotravné, ve skutečnosti proti rodinám v naší zemi, a to, že vy ve finále zastíráte nějakou rétoriku, že vám jde o omezování práv a o to, abychom byli spíše blíže Kremlu než svobodnému světu. Mě velice zajímá, kdo vás platí?“ 4,5 miliardy z Kremlu do Evropy přiteklo.“ Ještě v průběhu pořadu místopředseda žalobkyně tvrzení žalované odmítl. Následujícího dne žalovaná na svém facebookovém profilu, [jméno] [příjmení] – místopředsedkyně sněmovny“ zveřejnila příspěvek s nadpisem, „Tak prý cupuju středověkou Alianci pro rodinu. 😊 A přitom jsem se jednoduše zeptala: Kdo vás platí?“, obsahujícím sestřih televizního pořadu 360o vysílaného předchozího dne, ve kterém zazněla shodná tvrzení, jako je uvedeno výše.

19. K základu posouzení věci uvedl Ústavní soud, že při řešení kolize mezi základním právem na svobodu projevu a základním právem na ochranu důstojnosti a cti jednotlivce musí být brána v potaz zejména 1) povaha výroku (tj. zda jde o skutkové tvrzení či hodnotový soud), 2) obsah výroku (např. zda jde o projev, „politický“ či, „komerční“), 3) forma výroku (zejména nakolik je předmětný výrok expresivní či dokonce vulgární), 4) postavení kritizované osoby (např. zda jde o osobu veřejně činnou či dokonce o osobu aktivní v politickém životě, případně o osobu veřejně známou – typicky, „hvězdy showbyznisu“), 5) zda se výrok (kritika) dotýká soukromé či veřejné sféry této kritizované osoby, 6) chování kritizované osoby (např. zda kritiku sama, „vyprovokovala“ či jak se posléze ke kritice postavila), 7) kdo výrok pronáší (např. zda se jedná o novináře, běžného občana, politika apod.) a konečně, 8) kdy tak učiní (tzn. např. jaké měl či mohl mít jeho autor v daný okamžik k dispozici konkrétní údaje, z nichž vycházel, a v jaké situaci tak učinil). Tento výčet však není konečný, neboť v úvahu musí být vždy vzat celkový kontext věci a ve specifických případech mohou být významné i okolnosti, jež nelze do žádné z právě zmíněných kategorií zařadit (nález Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. II.ÚS 2051/14).

20. Pokud jde o posouzení skutkových tvrzení a hodnotících soudů platí, že skutkové tvrzení se opírá o fakt, o objektivně existující realitu, která je zjistitelná pomocí dokazování; pravdivost tvrzení

je tedy ověřitelná. Proto pravdivá informace není v zásadě způsobilá zasáhnout do pověsti jiného, pokud není podána tak, že zkresluje skutečnost (aniž by však zároveň nemohla zasáhnout jiné osobní hodnoty dotčeného). Hodnotící úsudek (kritika) naopak vyjadřuje subjektivní názor svého původce, který k danému faktu zaujímá určitý postoj tak, že jej hodnotí z hlediska správnosti a přijatelnosti, a to na základě vlastních (subjektivních) kritérií. Hodnotící úsudek proto nelze jakkoli dokazovat, je však nutné zkoumat, zda se zakládá na pravdivé informaci, zda je forma jeho veřejné prezentace přiměřená a zda zásah do pověsti jiného je nevyhnutelným průvodním

jevem výkonu kritiky, tedy zda primárním cílem kritiky není hanobení a zneuctění dané osoby (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2007, sp. zn. 30 Cdo 1174/2007, uveřejněné

pod číslem 29/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 23 Cdo 1551/2011).

21. Podle závěrů rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2230/2010, při kritice veřejné záležitosti vykonávané veřejně působícími osobami, platí z hlediska ústavního presumpce o tom, že jde o kritiku dovolenou. Jde o výraz demokratického principu, o výraz participace občanské společnosti na věcech veřejných. Má-li být svoboda projevu osoby kritizující v takových věcech omezena rozhodnutím soudu, je třeba, aby osoba dotčená prokázala, že kritika nebyla vyřčena v dobré víře nebo nešlo o „fair“ kritiku. Pokud jde o hodnotící soudy, i přehánění a nadsázka, byť by byly i tvrdé, nečiní samy o sobě projev nedovoleným. Ani nepřipadnost názoru kritika z hlediska logiky a podjatost kritika nedovolují samy o sobě učinit závěr, že kritik vybočil z projevu, který lze označit za fair. Pouze v případě, že jde o kritiku věcí

či jednání osob vystupujících ve věcech veřejných, která zcela postrádá věcný základ a pro kterou nelze nalézt žádné zdůvodnění (paušální kritika) je třeba považovat takovou kritiku za vybočující z „fair“ projevu. Přitom rozlišení různých osob veřejně činných z hlediska prezentace údajů o nich a kritiky jich se týkající spočívá v tom, že prezentace údajů o těchto osobách a jejich případná kritika musí souviset s veřejnou činností, kterou tyto osoby vykonávají (také viz. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2010, sp. zn. 30 Cdo 5173/2008).

22. Odvolací soud se zcela shoduje se soudem prvního stupně v závěru, že namítaný projev žalované je kombinací skutkových tvrzení a hodnotících soudů. Odvolací soud přitom má za obecně známou skutečnost, že režim fungující v současné době v Rusku prosazuje v rámci tématu „manželství pro všechny“ hodnoty obdobné jako žalobkyně. Odvolací soud tak má ve shodě se soudem prvního stupně, že projev žalované nevycházel z nepravdivého skutkového základu.

23. Odvolací soud se ztotožňuje se závěrem soudu prvního stupně, že žalovaná v namítaném projevu neuvedla žalobkyni namítané tvrzení, že je žalobkyně financována z peněz plynoucích ze zdrojů v Ruské federaci. Žalovaná totiž skutečně uvedla, že z těchto peněz jsou financovány spolky, s nimiž žalobkyně spolupracuje. Žalobkyně toto tvrzení neoznačila jako nepravdivé a také takovou nepravdivost v tomto řízení neprokazovala. Závěr soudu prvního stupně o této části nároku žalobkyně je tak zcela správný. Sama žalobkyně pak také i v tomto řízení znovu uvedla, že údaje

o svém financování nezveřejňuje zcela a dle vyznění projevu žalované právě k tomuto chování žalobkyně byla kritika směřována.

24. Ve zbývajících částech projevu žalované, v níž byla označena žalobkyně za „hlas Vladimíra Putina“, byl tento zjevně určitou nadsázkou, která byla použita ke zvýšení atraktivity televizního pořadu pro jeho diváky, ale žalovaná neuvedla na adresu žalobkyně žádnou vulgarity ani urážku (jako tomu bylo v žalobkyni namítaných rozhodnutích Ústavního soudu ze dne 6. 2. 2023, sp. zn. III. ÚS 771/22 a v nález ze dne 10. 7. 1997, sp. zn. III. ÚS 359/96).

25. Namítaný projev byl učiněn vůči žalobkyni jako osobě veřejně činné, což ostatně ani sama žalobkyně nikdy nezpochybnila. Žalovaná byla v rozhodné době politickou, tedy také osobou veřejně činnou, a výroky byly proneseny v rámci debaty na téma „Manželství pro všechny“, tedy šlo rozhodně o projev ve veřejné sféře veřejně činné osoby na adresu jiné veřejně činné osoby. Zástupce žalobkyně přitom v debatě obratem namítané výroky žalované dementoval.

26. Ve světle shora citované judikatury tedy platí z hlediska ústavního presumpce o tom, že jde o kritiku dovolenou. Přitom přehánění a nadsázka, byť by byly i tvrdé, nečiní samy o sobě projev nedovoleným. Svoboda projevu totiž představuje "jeden ze základních pilířů demokratické

společnosti, jednu ze základních podmínek jejího pokroku a rozvoje každého jednotlivce", přičemž "se vztahuje nejen na ‚informace‘ a ‚myšlenky‘, které jsou přijímané příznivě či jsou považovány za neškodné či bezvýznamné, ale i na ty, které zraňují, šokují nebo znepokojují" (rozsudek ESLP Handyside proti Spojenému království ze dne 7. 12. 1976, č. 5493/72, odst. 48).

27. Odvolací soud zdůrazňuje, že projev žalované byl skutečně učiněn k předem stanovenému tématu, „Manželství pro všechny“. Pokud žalobkyně namítala, že byla propojena s politickými názory Vladimíra Putina a jím vyprovokovaným válečným konfliktem na Ukrajině, pak nic tomu odpovídající nebylo žalovanou řečeno a debata byla fakticky a zjevně omezena tématem možnosti uzavírání manželství také stejnopohlavními páry.

28. Výroky pronesené žalovanou tak dle odvolacího soudu ve shodě se soudem prvního stupně nepřekročily přípustnou míru kritiky, která by odůvodňovala nutnost zásahu soudu.

29. Odvolací soud se zcela ztotožnil také se závěrem soudu prvního stupně, že nárok žalobkyně je s odkazem na ustanovení § 135 odst. 1, 2 o. z. a závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 23 Cdo 327/202, nedůvodný v části, kdy se žalobkyně domáhala uložení povinnosti žalované formulovat písemné zpětvzetí svých nepravdivých tvrzení a zaslat je žalobkyni do sedmi dnů od nabytí právní moci tohoto rozsudku a zároveň je v této lhůtě zveřejnit na svém facebookovém profilu, „[jméno] [příjmení] – místopředsdkyně Sněmovny“ po dobu 30 dnů v tomto znění: „Dne 1. června 2022 jsem se zúčastnila v televizi CNN Prima News v pořadu 360° pořádaném [jméno] [příjmení] debaty s Mgr. [jméno] [jméno], místopředsdou Aliance pro rodinu, z.s., a dne 2. června 2022 jsem na svém facebookovém profilu, „[jméno] [příjmení] – místopředsdkyně Sněmovny“ zveřejnila příspěvek obsahující sestřih uvedeného televizního pořadu 360° vysílaného televizí CNN Prima News, v němž jsem nepravdivě tvrdila, že Aliance pro rodinu, z.s. šíří Putinův hlas v Evropě a že jsou financováni Ruskou federací. Tato tvrzení jsou nepravdivá a zasáhla do dobré pověsti zapsaného spolku Aliance pro rodinu.“

30. Pokud jde o námitku žalobce, že nárok na uložení povinnosti učinit zpětvzetí nepředstavoval formu odčinění nemajetkové újmy, ale že takto byl uplatněn nárok odstraňovací, odkazuje odvolací soud na závěry usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2023, sp. zn. 23 Cdo 3675/2022,

dle nichž se žalobce nemůže úspěšně domáhat poskytnutí přiměřeného zadostiučinění (ve formě omluvy, aniž by na jeho straně vznikla (byla zjištěna) nemajetková újma). Vznikla-li na straně poškozeného nemajetková újma, může se pak žalobce domáhat po škůdci jejího odčinění

pouze za podmínky, že taková povinnost škůdce byla podle § 2894 odst. 2 o. z. výslovně ujednána nebo ji stanoví zvlášť zákon (srov. např. již shora citovaný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 23 Cdo 327/2021, uveřejněný pod číslem 66/2022 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, popř. též jeho usnesení ze dne 30. 3. 2020, sp. zn. 23 Cdo 4263/2019, nebo rozsudky ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 23 Cdo 1773/2021, a ze dne 27. 9. 2022, sp. zn. 23 Cdo 3487/2021). Jinak řečeno, na základě práva na odstranění následků neoprávněného zásahu tzv. odstraňovacím nárokem se lze domáhat jednání, kterým se obnovuje (restituuje) původní stav do podoby před jeho (již nastalým) zásahem do cizího subjektivního práva, resp. odstraňuje se (stále ještě) trvající závadný stav obnovením stavu původního (nezávadného), přičemž není podmínkou, aby (stále trvající) závadný stav (resp. rušení cizího subjektivního práva) jakoukoli újmu (ať už majetkovou nebo nemajetkovou) vyvolával či v minulosti vyvolal (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2020, sp. zn. 23 Cdo 3500/2019, uveřejněný pod číslem 46/2021 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo jeho rozsudek ze dne 31. 8. 2021, sp. zn. 23 Cdo 2793/2020, uveřejněný pod číslem 61/2022 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Právo na odstranění následků

neoprávněného zásahu do cizího (absolutního) práva (tzv. odstraňovací nárok) a právo na odčinění (satisfakci) nemajetkové újmy poskytnutím přiměřeného zadostiučinění jsou tedy povahově odlišná soukromá (deliktní) práva vázaná na odlišně zákonem vymezené rozhodující skutečnosti pro jejich vznik a uplatnění, jež nelze (libovolně) směšovat či zaměňovat. Kromě toho, že zákon na řadě míst tato práva výslovně odlišuje a staví vedle sebe, přičemž pojem přiměřeného zadostiučinění výslovně vztahuje ke způsobu odčinění (skutečně vzniklé) nemajetkové újmy (§ 2894 odst. 2 a § 2951 odst. 2 o. z.), je takové směšování či zaměňování v rozporu i s dosavadními judikatorními závěry o odlišné povaze, účelu a podmínkách vzniku a trvání těchto práv (srov. již podle právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 4. 4. 2006, sp. zn. 32 Odo 1370/2005, a ze dne 14. 4. 2011, sp. zn. 30 Cdo 3729/2009). Ostatně případný závěr o možnosti poskytování přiměřeného zadostiučinění „prostřednictvím“ tzv. odstraňovacího nároku by v konečném důsledku vedl k nepřipustnému vyloučení („obcházení“) zákonné úpravy závazku k náhradě újmy podle občanského zákoníku, včetně podmínek týkajících se důvodů vzniku tohoto práva (tedy i existence skutečné nemajetkové újmy, jež má být právě poskytnutím zadostiučinění odčiněna), zavinění, obsahu a rozsahu odškodnění vzniklých újem, promlčení tohoto práva apod. I z tohoto hlediska je zřetelné, že se zde jedná o odlišné případy soukromoprávních deliktních závazků ze zákona, přičemž pro vymezení znaků soukromoprávních deliktů a závazků z něj případně vznikajících je rozhodný právě zákon a podmínky v něm stanovené. Pak nárok jako odstraňovací neobstojí s ohledem na jednoznačný charakter takto uplatněného nároku, a i na to, jak byl nárok uplatněn, když žalobce nesporně ve své žalobě popsal, že mu byla způsobena jednáním žalované majetková i nemajetková újma. Nárok tak nelze považovat za odstraňovací, byť jej jako takový žalobce pojmenovává. Pak se užijí v plném rozsahu závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 23 Cdo 327/2021 a nárok není po právu přípustný. Zde obdobně je nepřipustný již jednoznačně nárok na odčinění nemajetkové újmy formou omluvy v části, v níž mělo být žalované uloženo zveřejnit na svém facebookovém profilu, „[jméno] [příjmení] – místopředsedkyně Sněmovny“ po dobu 30 dnů v tomto znění: „Dne 1. června 2022 jsem se zúčastnila v televizi CNN Prima News v pořadu 360° pořádaném [jméno] [příjmení] debaty s Mgr. [jméno] [jméno], místopředsedou Aliance pro rodinu, z.s., a dne 2. června 2022 jsem na svém facebookovém profilu, „[jméno] [příjmení] – místopředsedkyně Sněmovny“ zveřejnila příspěvek obsahující sestřih uvedeného televizního pořadu 360° vysílaného televizí CNN Prima News, v němž jsem nepravdivě tvrdila, že Aliance pro rodinu, z.s. šíří Putinův hlas v Evropě a že jsou financováni Ruskou federací. Tato tvrzení jsou nepravdivá a zasáhla do dobré pověsti zapsaného spolku Aliance pro rodinu.“

31. Odvolací soud proto rozsudek soudu prvního stupně potvrdil jako věcně správný podle ustanovení § 219 o. s. ř.

32. O náhradě nákladů odvolacího řízení soud rozhodl ve výroku II. tohoto rozsudku dle ustanovení § 142 odst. 1 o. s. ř. za použití § 224 odst. o. s. ř., když plně úspěšná byla žalovaná. Přiznána byla náhrada nákladů právního zastoupení žalované, když zástupce žalované učinil v odvolacím řízení úkony právní služby v podobě vyjádření k odvolání žalobkyně a účasti u jednání odvolacího soudu dne 10. 7. 2024 dle § 11 odst. 1 písm. d) a g) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif) při výši odměny za jeden úkon dle § 9 odst. 3 písm. d) advokátního tarifu ve výši 2500 Kč. Dále náleží paušální náhrada hotových nákladů za každý z úkonů ve výši 300 Kč dle § 13 advokátního tarifu a náhradou za daň z přidané hodnoty dle zvláštního právního předpisu. O lhůtě k plnění bylo rozhodnuto dle § 160 odst. 1 o. s. ř.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat dovolání do dvou měsíců od jeho doručení k Nejvyššímu soudu České republiky prostřednictvím soudu prvního stupně, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237, § 239 a § 240 odst. 1 o. s. ř.).

Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí, může se oprávněná domáhat výkonu rozhodnutí.

Praha 10. července 2024

JUDr. Roman Horáček Ph.D.
předseda senátu